

[0899] *Do seachdest der idd aardig wasted út ja*
De 2de persoan iental doetiid fan ‘e sterke tiidwurden yn it Frysk fan ‘e jongerein

Jarich Hoekstra

Summary

Young people’s internet forums, blogs and chats provide valuable information on ongoing language change. The present article provides an illustration of this by investigating some new developments in the 2nd person singular past tense of strong verbs in Modern West Frisian. In the 2nd person singular past tense of strong verbs the ending -st is traditionally added to the past stem (do seach-st ‘you saw’). Already with the older generations there was a tendency to insert the dental suffix -de-/te-, which is formally identical with the weak past tense marker, between the stem and the ending. This happened first in verbs in which the present- and past-tense forms were homophonous (do seidest for do seist ‘you said’, cf. do seist ‘you say’; do wistest for do wist ‘you knew’, cf. do witst [vIst] ‘you know’); then more generally in verbs with a stem ending in a consonant cluster on -t (do brochtst for do brochtst ‘you brought’) or in a vowel (do wiedest for do wiest ‘you were’). New data from internet forums show, however, that the youngest generation is on its way to generalize this insertion of -de-/te- to all strong verbs (do seachdest for do seachst ‘you saw’, do skroktest for do skrokst ‘you got scared’). The article describes these developments in some detail and tries to account for them.

1. Oanrin

It ynternet spilet by taalkundich ûndersyk in hyltyd gruttere rolle.¹ Yn it foarste plak is it ynternet foar taalkundigen sa njonkelytsen in ûnbidige materiaalsamling wurden. Gâns papierene boarnen binne op ‘t heden op it ynternet beskikber en kinne mear of minder maklik rieplachte en trochsocht wurde. Foar de frisistyk kin men bygelyks wize op ‘e Taaldatabank fan ‘e Fryske Akademy,² it Wurdboek fan de Fryske taal,³ de Ljouwerter Krante,⁴

1. Foar kommintaar op in kladder fan dit stik betankje ik Siebren Dyk, Arjen Versloot en Willem Visser.

2. www.tdb.fa.knaw.eu

3. www.gtb.inl.nl

Us Wurk, jiergong 62 (2013), s. 1-20.

de Fryske teksten yn 'e Digitale Bibliotheek der Nederlandse Letteren⁵ en de Digitale Historische Bibliotheek Friesland,⁶ it Korpus Jaarsma (de folksferhalesamling fan Dam Jaarsma yn 'e Nederlandse Volksverhalenbank fan it Meertens Instituut)⁷ of doarpskranten dy't (ek) op it ynternet set wurde. Fierders befettet it ynternet ek in hiele smite orizjinele digitale Fryske teksten. By de Fryske Akademy berêst bygelyks in Korpus Sprutsen Frysk.⁸ Guon ynstellingen hawwe Frysktalige ynternetsiden en gâns priveepersoanen, skriuwers, sneupers en oaren, hawwe in eigen honkside of blog. It ynternet is lykwols net allinnich in weardefol korpus, dat brûkt wurde kin foar taalkundich ûndersyk, de spesifike foarmen fan taalgebrûk op it ynternet kinne ek it objekt fan ûndersyk wêze (ferl. Crystal 2011).

In nijsgjirrich aspekt fan 'e ynternetbasearre kommunikaasje is dat yn ynternetfoara, lykas yn net-iepenbiere media lykas e-mail en sms, de drompel om de eigen sprutsen taal, ek at dat in minderheidstaal of dialekt is, op skrift te brûken, in einhinne weifallen is. Yn 'e Dútske taalkundige literatuer wurdt oan dat gebrûk fan streektalen op it ynternet de lêste jierren in soad omtinken jûn, út dialektologysk, sosjolingwistysk en pragmalingwistysk eachweid (ferl. Kilian 2011 en de literatuer dy't dêr neamd wurdt). Lju dy't oars nea Frysk skriuwe en dat ek net of amper leard hawwe, benammen oan-kommelingen en jonge folwoeksenen, brûke de taal dy't se troch 'en dei prate langer frij yn blogs en chats, sûnder har te bekroadzjen om taalkundige gevens of kreative stavering. It gebrûk fan it Frysk op it ynternet, algemien en benammen ek by jongerein, is nedich better ûndersocht. Wêr binne de taal-sosjologen en sosjolingwisten dy't neigean hoe grut oft it plak fan it Frysk op it ynternet is en wat soks betsjut foar de fitaliteit fan 'e taal, hoe't de ferhâlding tusken Frysk en Hollânsk (en oare talen) is yn ynternetfoara en hoe't it Frysk yn chats der krekt útsjucht (folget it de Hollânske chattaal of hat it ek wat eigens)? Jongereinchats foarmje ek in prachtige boarne foar ynterferinsjeûndersyk en foar ûndersyk nei nijere ûntjouwingen yn it Frysk.

Yn dit artikel wol ik út it perspektyf fan it ûndersyk nei grammatika en taalferoaring wei in ferskynsel yn it Frysk fan 'e jongerein besprekke dat men oars yn it skreaune Frysk noch net folle fynt, mar dat men yn blogs en chats al prachtich obstrewearje kin. It is my te rêden om in feroaring yn 'e foarm fan 'e 2de persoan doetiid fan sterke tiidwurden, dêr't men al oanset-

4. www.archiefleeuwardercourant.nl/index.do

5. www.dbnl.org/letterkunde/fries

6. www.wumkes.nl

7. www.verhalenbank.nl

8. www1.fa.knaw.nl/ksf

ten ta fine kin yn it Frysk fan ‘e âldere ginneraasjes, mar dy’t him op ‘t heden sa’t liket yn it Frysk fan ‘e jongerein trochset. In earste foarbyld, fan it ynternetfoarum fan It Kratsje, de keet fan Reahûs/Turns, jou ik yn (1):⁹

(1) Do **seachdest** der idd¹⁰ aardig wasted út ja.

[www.itkratsje.nl/forum/viewtopic.php?f=2&p=15896]

As 2de persoan iental doetiid fan it sterke tiidwurd *sjen* oppenearret him dêr ynstee fan ‘e standertfoarm *seachst* de foarm *seachdest* mei tusken de doetiidsstam en de útgong *-st* it dintaalsuffiks *-de-*. Ik sil in oersjuch jaan fan ‘e ûntjouwing fan dat ferskynsel en besykje om it te ferklearjen. Myn data haw ik fandele fan ynternetfoara, dêr’t jongelju warber op binne, foar ‘t meastepart fan *partyflock*, in webmienskip foar leafhawwers fan útgean, drinken, dûnsjen en diskomuzyk, mar ek by *twitter*, reisfoara, weblogs fan sûpketen ensfh. It sil klearrichheid hawwe dat krekt chats foar in ûndersyk nei 2de persoans-foarmen in tige rynske boarne binne.

It artikel hat de neikommende opbou: Yn par. 2 beskriuw ik de 2de persoan iental doetiid yn it Frysk en bring ik in pear feroaringen of oansetten ta feroaringen op it aljemint dy’t men ek al by de âldere ginneraasjes fan Fryskpraters fynt. Dêrnei prissentearje ik yn par. 3 de nije data fan jonge Fryskpraters sa’t men se op ynterfoara tsjinkomt. Yn par. 4 besprek ik de ûntjouwing by de 2de persoan iental doetiid by sterke tiidwurden yn it jongste Frysk noch wat neier en besykje ik dêr in ferklearring foar te jaan. Par. 5 befettet in koarte konklúzje.

2. De 2de persoan iental doetiid yn it Frysk

2.1. De 2de persoan iental doetiid yn it Standertfrysk

It Frysk hat njonken sterke tiidwurden twa klassen fan swakke tiidwurden. Swakke tiidwurden fan klasse I hawwe in ynfinityf op *-e*, deselden fan klasse II hawwe in ynfinityf op *-je*. By swakke tiidwurden fan klasse I folgje de efterheaksels fuort nei de stam, by deselden fan klasse II komt tusken stam en efterheaksels in tematysk ilemint *-je-* of *-e-*.¹¹ De doetiid wurdt by de sterke tiidwurden markearre troch ablaut en by de swakke tiidwurden fan klasse I troch in dintaalsuffiks *-de* of *-te* (*-te* oppenearret him nei stimleaze konsonanten, *-de* yn alle oare gefallen). De swakke tiidwurden fan klasse II

9. Alle ynternetboarnen waarden yn ‘e earste wike fan febrewaris 2013 rieplachte.

10. = inderdaad.

11. Dêrby nim ik oan dat de 1ste persoan iental notiid en doetiid en de 3de persoan iental doetiid in nulsuffiks as persoansútgong hat.

hawwe gjin doetiidsmarkearder mear, mei't it dintaalsuffiks dêr histoarysk weifallen is (ferl. Meijering 1980). Yn (2) jou ik in oersjuch fan 'e bûging fan 'e trije klassen fan tiidwurden yn 'e notiid en de doetiid (ferl. Hoekstra 2001, 91):

(2) Sterke tiidwurden:

	notiid	doetiid
1 Sg.	rin-Ø	rûn-Ø
2	rin-st	rûn-st
3	rin-t	rûn-Ø
123 Pl.	rinn-e	rûn-en

Swakke tiidwurden I:

1 Sg	wen-Ø	wen-de-Ø
2	wen-st	wen-de-st
3	wen-t	wen-de-Ø
123 Pl.	wenn-e	wen-de-en

Swakke tiidwurden II:

1 Sg.	wen-je-Ø	wenn-e-Ø
2	wenn-e-st	wenn-e-st
3	wenn-e-t	wenn-e-Ø
123 Pl.	wen-je-e	wenn-e-en

De foarmen fan 'e 2de persoan iental doetiid, dêr't it ús om te rêden is, binne yn it oersjuch hjirboppe fet printe. Dat binne de foarmen dy't men fynt by Popkema (2006, 186-190) en Tiersma (1999², 62-67), mar ek al by Sipma (1949, 38-39).

Popkema wiist der op dat by de swakke tiidwurden fan klasse II notiid en doetiid gelyk binne. Hy seit dan dat yn 'e sprektaal oan 'e doetiidsfoarm wol gauris in *-e* taheakke wurdt. Van Blom (1889, 136-142), dy't de sterke tiidwurden en de swakke tiidwurden fan klasse I yn 'e 2de persoan iental doetiid lykas hjirboppe yn (2) op *-st* útgean lit (*miendest/brûktest*), skriuwt by de swakke tiidwurden fan klasse II de *-e* sels foar (*hopeste, reizgeste*). Itselde systeem fynt men by Postma & De Clercq (1904, 76-79). By dy *-e* giet it oarspronklik om de ûnbeklamme foarm fan *do*, dy't in part fan 'e útgong wurden is; dat lêste docht bliken oan it feit dat er ek bûten ynverzjekonteksten foarkomt (ferl. Hoekstra 1997, 79-80). Popkema (2006, 188) wol der op út, dat de *-e* taheakke wurdt om it kontrast tusken notiid en doetiid

oan te jaan en Van Blom en Postma & De Clercq skriuwe him sûnder mis út dy funksjonele reden foar. It is lykwols de fraach oft de *-e* wier dy funksje hat. Popkema moat ynskikke dat de *-e* ek wol oan ‘e notiidsfoarm taheakke wurdt. Men kin him, om krekt te wêzen, by alle 2de persoansfoarmen yn ‘e notiid en de doetiid fine.

2.2. De 2de persoan iental doetiid *-st(e)* by swakke tiidwurden fan klasse I

Yn guon grammatika’s en learboeken wurdt foar de 2de persoan iental doetiid fan ‘e swakke tiidwurden fan klasse I in foarm jûn sûnder dintaalsuffiks. Colmjon (1863, 89-90) jout bygelyks *du flukste* en *du forsinste* mei de útgong *-ste*. Feitsma (1902, 55-56) hat by beide klassen fan swakke tiidwurden *-ste* (*kriemstelbrûkste*, *noedeste*). Datselde patroan (*mienste*, *easkeste*) fynt men ek noch by Sipma (1913, 69), dy’t sa’t it liket yn Sipma (1949) fan miening feroare is. Sytstra & Hof (1925, 149-152) jouwe foarmen mei *-st* (*strafst*, *draefst*); by har binne notiid en doetiid sadwaande by de swakke tiidwurden fan klasse I ek gelyk. Allyksa is it by Fokkema (1948), mar hy jout in *-e* tusken heakjes (*mienst(e)*, *praetst(e)*). Tuinstra (s.a., 23) jout foarmen mei it dintaalsuffiks, mar skriuwt dan sûndere neiere taljochting: “Inplaats van *dou stjûrdest* en *stjûrdestou*? gebruikt men liever de verkorte vormen *dou stjûrst* en *stjûrstou*.”

Men fynt sadwaande yn ‘e grammatika’s in nuer gearmjuksel fan foarmen foar de 2de persoan iental doetiid fan ‘e swakke tiidwurden fan klasse I (mei en sûnder dintaalsuffiks, mei en sûnder *-e*) en it is min út te meitsjen wêr’t se deskriptyf en wêr’t se preskriptyf binne. Foarmen sûnder dintaalsuffiks binne yn ‘e literatuer net sa maklik te finen, mar se komme foar. Ferlykje:

- (3) Dou **praetste** niis fen dat les jaen fen domeny, fraechlearen bigrîp ik dêr út. [A. Boonemmer, *jounpraters* 14 (1855)]

Hoe is de fariaasje yn ‘e grammatika’s te ferklearjen en wêr komme de foarmen sûnder dintaalsuffiks wei? Men soe oannimme kinne dat de foarmen sûnder dintaalsuffiks de âldsten binne. Tiersma (1999², 63) skriuwt bygelyks: “In conservative varieties of Frisian the pret. 2sg. fam. form is *mienst* and *rûkst* in place of *miendest* and *rûktest*; in other words, the pret. marker *de/te* is left out in the formation of the pret. 2sg. familiar.” It dintaalsuffiks soe dan ynfoege wêze kinne om notiid en doetiid te ûnderskieden. Dat is wat ik yn Hoekstra (1988a) oannommen haw. Botte wierskynlik is dat lykwols net. Foarst docht út ‘e grammatika’s net dúdlik bliken dat de foar-

men sûnder dintaalsuffiks wier de âldsten binne. Oard is sa noch net ferklearre hoe't de foarmen sûnder dintaalsuffiks ûntstien binne. Der is gjin inkelde reden te betinken wêrom't men yn 'e 2de persoan iental it dintaalsuffiks weilitten hawwe soe.

In oare oplossing suggerearje Sytstra & Hof (1925, 150). Hja skriuwe: "Deze wwn. [d.w.s. deselden dy't net in stam op in stimleaze konsonant hawwe, JH] nemen in den onvolt. verl. tijd *de* als uitgang aan, behalve achter den 2den persoon enkelvoud, daar zich daarin een *s* tusschen stam en uitgang schuift, en zijn invloed op den laatste doet gelden." At ik goed begryp, nimme se oan dat tusken stam en *de* in *s* skoot, dy't dan *de* ta *t(e)* makket. By tiidwurden mei in stam op in stimleaze konsonant, dy't de útgong *te* krije, soe de *s* dan ek tusken stam en *t(e)* komme moatte. Mar wat is dat dan krekt foar in *s* en wêrom wurdt er ynfoege? Men soe faaks oannimme kinne dat de kombinaasje fan dintaalsuffiks en útgong *de/te-st* in foech metateze ûndergien hat en dat de útgong dêrby foar it dintaalsuffiks bedarre is: *st-de/te* > *st(e)*? Mar út hokker fonologyske reden soe sa'n metateze syn beslach krije?¹²

In oare mooglike ferklearring soe noch wêze kinne, dat de foarmen mei dintaalsuffiks de oarspronklike binne en dat him yn de kombinaasje fan dintaalsuffiks en *-ste* haplology op distânsje oppenearje koe. Under de ynfloed fan *te* yn 'e útgong foel it (hast) gelikense *te/de* fan it dintaalsuffiks wei: *de/te-ste* > *ste*. By in ferklearring troch metateze of haplology soe men oannimme kinne dat de gewoane foarm (*-de/te-st*) en de feroare foarm (*-st(e)*) altiten njonkeninoar bestien hawwe yn it Frysk, mar dat de feroare foarm troch de preskriptive grammatika foar in part fuortsterke is. Hoe't dat ek wêze mei, yn it hjoeddeiske Frysk sil de útgong *-ste* yn 'e doetiid fan swakke tiidwurden fan klasse I wol sa nei útstoarn wêze, dat wy kinne him hjir fierders gewurde litte en geane oer op it eigentlike ûnderwerp fan dit artikel.

2.3. Oansetten ta feroaring by de âldere Fryskpraters

De kym fan it ferskynsel dêr't it ús hjir om te rêden is, leit al yn 'e taal fan 'e âldere ginneraasjes (ferl. Hoekstra 1988b). By sterke tiidwurden dêr't de 2de persoan iental yn notiid en doetiid homofaan wie en dêr't boppedat de

12. In mooglike parallel fynt men by Wangereager nomina agentis lykas *makiider* 'makker' en *spiiliider* 'spylder' mei de meartalsfoarmen *makiister* en *spiiliister* (Ehrentraut 1849, 20). De útgong *-ster* is sa't 't liket troch in foech metateze út âlder *-der-s* ûntstien.

útgong *-st* mei de doetiidsstam op *-st* gearraande,¹³ ûntstie in nije doetiidsfoarm:¹⁴

(4)	do witst - do wist	>	do witst - do wistest
	(/vIt/+/st/ - /vIst/+/st/)		
	do moastst - do moast	>	do moastst - do moastest
	do doarst - do doarst	>	do doarst - do doarstest

Dy nije foarm wiek net allinnich ôf fan 'e notiidsfoarm, hy liet boppedat de fonologyske yntegriteit fan 'e doetiidsstam yn wêzen. Op 'e fonologyske yntegriteit fan 'e stam kom ik yn par. 4 werom.

It ferskynsel wreide foar 't neist fan tiidwurden mei in doetiidsstam op *-st* rillegau nei tiidwurden mei in stam op konsonant + *t*, ek at notiidsfoarm en doetiidsfoarm ûngelyk wiene. Dêrby gie it yn 'e praktyk om tiidwurden mei in doetiidsstam op *-cht*:

(5)	a.	do brochtst	>	do brochtest
		do tochtst	>	do tochtest
		do sochtst	>	do sochtest
		do kochtst	>	do kochtest
	b.	do mochtst	>	do mochtest
		do fochtst	>	do fochtest

By guon tiidwurden mei in doetiidsstam op in lûd en mei in homofoane notiids- en doetiidsfoarm oppenarre him in ferlykber ferskynsel:

(6)	do seist - do seist	>	do seist - do seidest
	do leist - do leist	>	do leist - do leidest

Tusken stam en útgong waard in ilemint *-de-* ynfoege, dat formeel sûnder mis idintyk is oan it dintaalsuffiks by de swakke tiidwurden fan klasse I. Men soe sadwaande yn analogy dêrmei oannimme kinne dat by de foarmen yn (4) en (5) it ynfoege ilemint *-te-* is. Op 'e status fan dat ilemint kom ik yn par. 4 noch werom. Fan 'e tiidwurden yn (6) wreide it ferskynsel nei alle tiidwurden mei in doetiidsstam op in lûd, ek at de de notiids- en de doetiidsfoarm net gelyk wiene:

13. In konsonantkloft *stst* wurdt ta *st* troch degeminaasje (ferl. Hoekstra 1985, 70-71).

14. Under de sterke tiidwurden beflap ik hjir alle tiidwurden dy't har doetiid syngroan inkele en allinnich foarmje troch stamwiksel. Dat binne net allinnich de klassike sterke tiidwurden, dy't histoarysk ablaut hawwe, mar ek preteritopresentia lykas *witte* en swakke tiidwurden lykas *bringe* dêr't it oarspronklike dintaalsuffiks in diel fan 'e doetiidsstam wurden is (*wist*, *brocht*).

(7)	a.	do wiest	>	do wiedest
		do hiest	>	do hiedest
		do diest	>	do diedest
		do stiest	>	do stiedest
		do giest	>	do giedest
	b.	do soest	>	do soedest
		do koest	>	do koedest
		do woest	>	do woedest

De nije doetiidsfoarmen yn (4), (5) en (6) fynt men inkeld al yn it wurk fan skriuwers fan ‘e âldere ginneraasjes. Ferlykje:

- (8) a. Dou **wistest** fan neat, Arjen, it koe dy net skele. [Tr. Riemersma, *Tsj.* 337 (1965)]
 b. Yn it begjin tocht ik datst dyn aai kwyt **moastest**, mar stadichoan kaam ik derachter, datst dat wol noait kwytreitsje soest, ek al soest der in boek oer skriuwe. [J. Bilker, *Imitaasjelear* 121 (1988)]
- (9) a. Do **sochtest** om de lêste siken. [J. de Haan, *Piksjitten op Snyp* 253 (1999)]
 b. Do **tochtest** dat mei it sjen litten fan dyn kut elke kul en elke plysjeman yn de hâlding springe soene. [J. de Haan, *Piksjitten op Snyp* 231 (1999)]
- (10) a. Doe hiest noch de saneamde kwartsjelannen, dêr’tst foar in kwartsje sykje **mochtest**. [*Leeuwarder Courant* (5-4-1990), s. 23]
 b. do **fochtest** niis in donders gefjocht, do meist my deadzje, do hast it rjocht. [www. doedeveeman.nl/Lietteksten/In-jonge-neamd-Tryn.doc.pdf]
- (11) a. Mar do **seidest** daliks wêr’t it dy om te rêden wie. [P. Boersma, *It libben sels* 28 (1997)]
 b. Wher binne de fisken yn ‘e mar / dou **leidest** der in dyk fan tar. [*Leeuwarder Courant* 29-03-1975, s. 39]

Deselden yn (7) wurde meast noch bûten ‘e skriuwtaal keard; de oarspronklike koarte foarmen kinne dêr troch it oparbeidzjen fan hege frekwinsje en noarm har monopoolje noch aardich hanthavenje.¹⁵ By de bloggende en

15. Ferlykje de neikommende opmerking fan Anne Wadman (1988) yn syn taalrubryk ‘Taaltûkelteammen’ yn ‘e Ljouwerter Krante: “Ek ûnnedich binne foarmen as ‘do koedest’ en ‘do hiedest’, dêr’t ‘koest’ en ‘hiest’ har dúdlik fan ‘kinst’ en ‘hast’ ûnder-

chattende Fryske jongerein binne foarmen mei ynfoege *-de-* lykwols al hast it normale:

- (12) a. O ... Ma doe **wiedest** saterje der fjar bie de steiger onet?! ;) [www.partyflock.nl/user/362024/comments/PAGE/9]
 b. haha akke do **hiedest** echt een vet need kapsel auwrunne sneun. [www.sjeikeltarek.mygb.nl/?page=571]
- (13) a. Werom **soedest** nederlands gean praten ot je frysk kinne prate? [www.partyflock.nl/topic/815504/PAGE/37]
 b. It wetter wie dus echt heel helder, **koedest** alles moai sjin.[www.hilda.reismee.nl]
 c. 1,5 jier lynt **woedest** nog neat ha fan die band. [www.itkratsje.nl/forum/viewtopic.php?f=2&p=13007]

En de ûntjouwing hat dêr ek noch net hohoden, lykas ik yn ‘e neikommende paragraaf sjen litte sil.

3. Nije data fan jonge Fryskpraters

Yn it Frysk fan ‘e jongerein, sa’t men dat op weblogs en yn chats obstrewearje kin, fynt men yn it foarste plak in útwreiding fan ‘e ynfoeging fan *-te-* fan tiidwurden mei in stam op in bylûdkloft op *-t* nei sokken mei in stam op in inkelde *-t*. Ferlykje:

- (14) a. mar toen **bietest** der samar ien. [www.partyflock.nl/user/646104/comments/PAGE/84]
 b. wist net dost geertje **hietest** haha. [www.partyflock.nl/user/285477/comments/PAGE/4]
 c. leuk dast efkes een berichtsje achter **lietest**. [www.partyflock.nl/user/666213/comments]
 d. volgens mie **sietest** bie dien broer ien de auto, ken dot? [www.partyflock.nl/user/553172/comments]
 e. Se sieten te sjin hoesto augurk opt plavond **smietest**. [www.partyflock.nl/album/822060/comments/PAGE/4]

Yn alle foarbylden hat de stam in rym op *-iet*. Foarbylden lykas *?(fer)-geatest*, *?skeatest* en *?meatest*, dy’t ik op it ynternet net fûn ha, soe men yn

skiede. Mar in foarm as ‘do moastest’ is wol wer te ferdigenjen, omdat ‘do moast’ ek no-tiid is.”

prinsipe ferwachtsje kinne. It is allinne de fraach oft sokke sterke doetiidsfoarmen by jongere Fryskpraters noch wol hiem binne.

Nei tiidwurden mei in doetiidsstam op oare stimleaze bylûden as *t* is ynfoeging fan *-te-* sa't 't liket noch net algemien; ik ha bygelyks gjin ynfoeging fûn by doetiidsfoarmen lykas *briekst*, *dronkst*, *begriepst*, *krompst*, *rôpst* en *trofst*.¹⁶ Dat kin komme om't sokke foarmen tafallich noch net oerlevere binne of yn guon gefallen ek om't de oanbelangjende sterke doetiidsfoarmen net mear brûkt wurde troch de jongerein, mar der soe ek in mear prinsipiële reden wêze kinne, wêrom't ynfoeging fan *-te-* noch in einhinne beheind is ta *t*. Ik kom dêr yn par. 4 op werom. Der binne lykwols in pear foarbylden fan ynfoeging fan *-te-* nei oare stimleaze bylûden as *t*. Ferlykje:

- (15) a. Bist suver wiet om ut kopke! **skroktest** der sa bot fon ? [www.partyflock.nl/albumelement/61567904:ik_met_me_chickss.html#m60570387]
 b. Wietskee ha-ha , ik tochg dosto us dan even **holptest** ... ? [www.twitter.com/amarinskingma]

Dat lit sjen, dat der by it ferskynsel op syn minst in earste oanset is om te wreidzjen bûten 'e kontekst fan doetiidsstammen op *-t*.

De ynfoeging fan *-de-* hat gjin beheiningen; dy wreidet by jonge Fryskpraters frij fan tiidwurden mei in doetiidsstam op in lûd nei alle tiidwurden mei in doetiidsstam dy't op in stimhawwend segmint útgiet, d.w.s. nei alle konteksten dêr't de doetiidsmarkearder *-de-* ek foarkomme kin.

It ferskynsel oppenearret him nei de likwide *l*:¹⁷

16. Sterke tiidwurden mei in doetiidsstam op in ûnderlizzende *ch* binne der net. In ûnderlizzende *-s* hat men yn *bruts*, *stuts*, *duts* en *luts*. Op it ynternet fynt men by *Wiktioary* as 2de persoan iental fan sokke foarmen *brutsest* ensfh. oanjûn (foar *brutst* ensfh.), dêr't sa't 't liket tusken stam en útgong in *-e-* ynfoege is. Oare fynplakken fan dy foarmen haw ik lykwols oant no ta net fûn, dat ik lit hjir ynearsten tuskenbeiden hoe't men se beoardielje moat.

17. Foarbylden mei *r* lykas *?ferleardest*, *?stoardest* of *?foerdest* binne yn prinsipe grif mooglik, mar ik haw se net fûn. Faaks wurde de oanbelangjende sterke doetiidsfoarmen troch jongere sprekkers net mear brûkt. Swakke doetiidsfoarmen komme yn alle gefallen foar:

- (i) a. maaruh die gast neist um kin goed knikkerje, want ik **ferliesde** altiid fan em. [http://partyflock.nl/album/383373/comments/PAGE/6]
 b. **Stjerde** van de kjeld mon. [http://partyflock.nl/user/632255:peppie]

Foar *fa(a)rde* sjuch it WFT (Dl. 5, s.v. *farre* I).

(16) kwist noaiit dosto op vrouwenn **foeldest**. [www.partyflock.nl/ album/ 564185/comments/PAGE/9]

Nei de nasalen *n* (ferl. (17)), *m* (ferl. (18)) en *ng* (ferl. (19)):

(17) a. Do **foendest** m tog een sukkel. [www.partyflock.nl/user/86440/ buddycity/5835]

b. ik wie bie lokaal 70 en do **roendest** 3 x foarby. [www.twitter.com/ femkeexxx/statuses/250240913723510785]

c. Do **Begondest** Die Dr Mei Te Bemoeien. [www.partyflock.nl/ albumelement/18747089:h17_B_A_Hiddinga]

d. N6h, dot wie net leuk dost do sawot olles **wondest**. [www. partyflock.nl/user/513883/comments/PAGE/4]

(18) a. **Koamdest** wer moai op dien puchje del bii skoalle. [www. partyflock.nl/user/571537/comments/PAGE/6]

b. ik ha die nog belle mar de **naamdest** net op!! [www.froukenmink. mygb.nl/?page=45]

c. do **swomdest** toch ek? [www. partyflock.nl/user/586045/ comments/PAGE/17]

(19) a. mar ik voen it net erg jer dost do sa betiid nei hus ta **gongdest**.¹⁸[www.partyflock.nl/user/663354:x_Louise_x]

b. doe **hongdest** mie om de nekke hinne olderaast. [www. partyflock. nl/user/567016/comments/PAGE/7]

c. en doe **songdest** gezellig mij miee mei. [www.partyflock.nl/ user/ 558527/comments/PAGE/2]

18. Men fynt ek foarmen op basis fan 'e dialektfarianten *gyng* en *gûng* (ferl. Hof 1947):

(i) a. ik woe vreegje welke dagen ost mei **giengdest** nij de jouster merke. [www. partyflock.nl/user/642353/comments/PAGE/8]

b. Ik belje sowieso nog wol even nei Skylge ta.Mar wie beneid ast do ek **goengdest**. [www.normaal.write2me.nl/?P=35]

Ferlykje ek de ynfoeging fan *-de-* yn doetiden fan *stean* en *dwaan* dy't neffens it mal fan *gyng* foarme binne:

(ii)a. **Stiengdest** krekt ek ien'e Balkster Krant mei jimme groepsfoto op Schiphol ;) [www. richtje.waarbenjij.nu/reisverslag/2826625/mn-eerste-week-in-afrika]

b. Jaa echt wol! wol alst dien best **diengdest**. dan klonk et helemaal net verkeerd! [www.partyflock.nl/user/701998:nudle]

d. mar we ha no wol een moai filmke fan dei dost op Gerbrich **sprongdest!** [www.partyflock.nl/user/563406/comments/PAGE/6]

En nei stimhawwende obstruinten, d.w.s. nei de stimhawwende eksplosyf *d* (ferl. (20))¹⁹ en nei de stimhawwende frikativen *v* en *g* (ferl. (21)):²⁰

- (20) a. **riedest** doe juster trog de tike en swaaidest nei mien heit en hiedest ien agterop. [www.partyflock.nl/user/567019/comments]
 b. Mar goed dost my tsjin **hodemest** ;) [www.partyflock.nl/user/588768/comments/PAGE/24]
- (21) a. Wer **bleafdest** jong. [www.partyflock.nl/user/548994/comments/PAGE/1]
 b. **seachdest** my femidje wol op de scooter. [www.partyflock.nl/user/750300:pytriK]
 c. dus hiest it gefoel ast **fleachdest** echt mei it fietske. [www.hilda.reismee.nl/reisverhaal/170493/universal-studios]
 d. heffe em nei dien oare adres stjoert diest eerst **joechdest!** [www.teaenbo.waarbenjij.nu/reisverslag/3794656+class%3D/de-eerste-week]
 e. Doe **sloegdest** mie eerst. [www.partyflock.nl/user/805534/comments/PAGE/28]

It tiidwurd *krije* (- *krije* - *krije*) is fan âlds en yn it Standertfrysk in (ûnregelmjittich) swak tiidwurd fan klasse II. Gâns Fryskpraters hawwe it lykwols weranalysearre ta in sterk tiidwurd (*krije* - *krych* - *kriegen*) neffens it mal fan Hollânsk *krijgen* (- *kreeg* - *gekregen*). It sterke tiidwurd *krije* kin dan yn 'e doetiid ek ynfoeging fan *-de-* hawwe:²¹

-
19. Oft it neikommende foarbyld út it wurk fan Tiny Mulder hjir ek by rekkene wurde moat, is net hielendal dúdlik; njonken de doetiidsfoarm *waard* kaam yn it Frysk ek wol *waarde* foar (WFT 25, s.v. *wurde*):
 (i) Koest it ding noait ferbergje ast oanhâlden **waardest**. [Tiny Mulder, *Tin iis* 264 (1986²)]
20. Foarbylden mei in stimhawwende frikatyf *z* binne yn prinsipe mooglik, mar ik ha gjin foarmen lykas *?keasdest* en *?liesdest* fûn, nei alle gedachten om't jonge Fryskpraters de oanbelangjende sterke doetiidsfoarmen net mear brûke.
21. Foarbylden lykas (i) soene suggerearje kinne dat de ynfoeging fan *-de-* ek al by swakke tiidwurden fan klasse II syn beslach kriget (dêr't 2de persoan iental notiid en doetiid yn it Standertfrysk meast gelyk binne):
 (i) **freegdest** wer ik dit wiekein hinne sil. [www.partyflock.nl/user/204063/comments/PAGE/3]

- (22) ik miende dast altyd een putsie mosterd bij een broadsie kroket **kriegdest**. [www.koekjes.net/cgi-bin/gastenboek/bekijken.pl?denaam=keetw&start=450]

De âlde doetiidsfoarmen binne by jonge Fryskpraters oars noch net alhiel ta de rotsfotsen út. Yn it oersjuch hjirûnder jou ik fan 'e doetiidsfoarmen dy't yn dizze paragraaf tepraat west hawwe it tal hits by *partyflock* mei en sûnder ynfoeging fan *-del-te-* (rieplachte op 2-2-2013):22

(23) bietest (1)	-	bietst (0)
hietest (2)	-	hietst (0)
lietest (3)	-	lietst (0)
sietest (8)	-	sietst (0)
smietest (2)	-	smiest (1)
skroktest (5)	-	skrokst (0)
holptest (0)	-	holpst (1)
foeldest (4)	-	foelst (0)
roendest/rondest (9)	-	ronst (2)
foendest/fûndest (8)	-	foenst (8)
begondest (4)	-	begonst (4)
wondest (2)	-	woenst/wonst (0)
kaamdest/kwa(a)mdest/ koamdest (17)	-	kaamst/kwa(a)mst/koamst/ koomst (15)
naamdest/noamdest/nomdest (9)	-	na(a)mst/noamst/nomst (7)
swomdest (1)	-	swomst (0)
gongdest/giengdest/goengdest (9)	-	gongst/giengst/goengst (10)
hongdest (2)	-	hongst (0)
songdest (3)	-	songst (1)

Dêrta soe men lykwols witte moatte hoe't de oanbelangjende chatter it tiidwurd fierders bûcht, want de swakke tiidwurden fan klasse II steane by jonge Fryskpraters sterk ûnder druk en wurde gauris ta swakke tiidwurden fan klasse I (ferl. De Haan 1990, Joh. Hoekstra 1993, Jongkind & Van Reenen 2006). Yn dat lêste gefal soe *freegdest* gewoan de regelmjittige bûging wêze. Swakke foarmen lykas *freegde(n)* (ynstee fan *frege(n)*) komt yn alle gefallen foar:

- (ii) ik hag mei 2 famkes praat die **vreegden** of ik die ik koe. [<http://partyflock.nl/user/725036/comments/PAGE/26>]
22. Yn it Korpus Sprutsen Frysk binne mar in pear foarmen mei ynfoeging fan *-de-l-te-* te finen: *seidest* (1), *hiedest* (1), *koedest* (2) en *woedest* (1). Dêrby giet it suver en allinnich om foarmen mei ynfoeging fan *-de-* nei in doetiidsstam op in lûd, dus om foarmen dy't ek al by de âldere ginneraasjes foarkamen.

sprongdest (3)	-	sprongst (0)
bleafdest (1)	-	bleafst (0)
seagdest/seagdest/se(e)gdest/ se(e)chdest (17)	-	seagst/seachst/seegst/sechst (13)
joegdest (5)	-	joegst (0)
sloegdest (3)	-	sloegst (0)
kriegdest (6)	-	kriegst (0)
riedest (4)	-	riedst (0)
hodest (3)	-	hoodst (1)

De ynfoeging fan *-te-* nei in stam op *-t* en de ynfoeging fan *-de-* nei in stam op *-d* binne sa't it liket al hast algemien. By oare konsonanten wint de foarm mei *-de-* it meast ek fan deselde sûnder. De foarm sûnder *-de-* is sa't it liket it taaist by tige frekwinte tiidwurden (*fine, begjinne, komme, nimme, gean, sjen*). Dizze rûge telling lit sjen dat de nije doetiidsfoarmen mei ynfoeging fan *-de-/te-* yn it Frysk fan 'e jongerein net mear in marzinaal ferskynsel binne, mar in taalferoaring dy't hurd dwaande is om him systematysk troch te setten en foar in part syn beslach al krige hat. Foarsafier't soks op grûn fan 'e geografyske ynformaasje yn 'e blogs nei te gean is, is it ferskynsel boppedat net beheind ta beskate (dialekt)gebieten, mar komt it yn hiele Fryslân foar.

4. Besprek

De data dy't ik hjirboppe op it aljemint brocht haw, meitsje dúdlik dat der twa, nei alle gedachten foar in part parallelle ûntjouwingen west hawwe by de 2de persoan iental doetiid fan 'e sterke tiidwurden:

(24) Ynfoeging fan *-de-/te-* by de sterke tiidwurden:

I stam op *-st* > stam op bylûd + *-t* > stam op *-t* > stam op stiml. bylûd
 notiid = doetiid (*brochtest*) (*sietest*) (*skroktest*)
 (*wistest*)

II stam op lûd > stam op lûd > stam op stimp. segmint
 notiid = doetiid (*wiedest*) (*seagdest*)
 (*seidest*)

Alles is foar 't neist begûn by de tiidwurden dêr't de 2de persoan iental yn notiid en doetiid gelyk wie. Hiene dy in doetiidsstam op *-st*, dan waard tusken stam en útgong it ilemint *-te-* ynfoege (*wist* > *wistest*); hiene se in doetiidsstam op in lûd, dan waard it ilemint *-de-* ynlaske (*seist* > *seidest*). Dan

begjint de útwreiding fan 'e ynfoeging fan *-de-/te-* nei tiidwurden dêr't notiid en doetiid net gelyk binne.

De ynfoeging fan *-te-* wreidet earst nei alle tiidwurden mei in stam op bylûd + *t*, en dan nei alle tiidwurden mei in stam op in inkelde *t*. Dat de ynfoeging fan *-te-* net sa hurd fierder wreidet nei tiidwurden mei in stam op oare stimleaze konsonanten, komt wierskynlik om't dat ferskynsel fan it begjin ôf oan njonken it útinoarhâlden fan notiid en doetiid noch in oare funksje hie: it tsjinnet (ek) om de fonologyske yntegriteit fan 'e (doetiids)stam te bewarjen en dêrmei de opbou fan 'e doetiidsfoarmen transparanter te meitsjen. It taheakjen fan 'e útgong *-st* oan in tiidwurd mei in stam op *-(s)t* laat fanwegen degeminaasje fan *stst* ta *st* (Hoekstra 1985) en de algemiene delesje fan *t* foar *-st* (ibid.) ta in skeining fan 'e fonologyske yntegriteit fan 'e stam: *wist+st* > [vɪst], *brocht+st* > [brɔxst] of troch frikatyfdissimilaasje fan *xs* ta *ks* (Tiersma 1979, 158-159) sels [brɔkst], *siet+st* > [si.ɛst]. Troch it ynfoegjen fan *-te-* bliuwt de fonologyske yntegriteit fan 'e stam yn wêzen. By tiidwurden mei in stam op *k, p, f* laat it taheakjen fan *-st* net ta in skeining fan 'e fonologyske yntegriteit fan 'e stam, dat dêr is it ynfoegjen fan *-te-* út sa'n each besjoen oerstallich.²³ Nettsjinsteande dat is der in earste oanset ta it analogysk wreidzjen fan 'e ynfoeging fan *-te-* nei dy konteksten (ferl. *skroktest*).

De ynfoeging fan *-de-* wreidet sûnder fierdere funksjonele beheiningen earst nei alle tiidwurden mei in stam op in lûd, en dan nei alle tiidwurden op in stimhawwend segmint. Dy útwreiding is sa't it liket inkeld troch bline analogy te ferklearjen.²⁴

It tuskenilemint *-de-/te-* is neffens de foarm en neffens de distribúsje fierhinne idintyk oan 'e doetiidsmarkearder *-de/-te* by de swakke tiidwurden fan klasse I. It fungearret lykwols net mear as doetiidsmarkearder; de doetiid wurdt al markearre troch de sterke doetiidsstam. Men kin it op 'en

23. De fonologyske yntegriteit fan 'e stam kin net in absolute beheining wêze, om't er bygelyks skeind wurdt yn 'e notiidsfoarmen (ferl. *sitst* [sɪst]). It is earder in 'violable constraint' yn 'e sin fan 'e Optimalityteory. It feit dat *t* net delearre wurdt by tiidwurden mei in stam op *-ts*, ferl. *hy/do fytst* ([fitst], *[fist]) en *do brutst* ([brɔtst], *[brɔst]), soe men faaks ek mei in berop op 'e fonologyske yntegriteit fan 'e stam ferklearje kinne (sj. Van der Meer (1979, 147) en Hoekstra (1985, 75-76) foar alternative ferklearringen). De delesje fan *t* yn 'e superlatyf *lytst* ([list]) soe dan wer in skeining fan 'e fonologyske yntegriteit fan 'e stam wêze.

24. By de ynfoeging fan *-de-* nei *d* soe men lykwols ek berop dwaan kinne op 'e fonologyske yntegriteit fan 'e stam. Foar *-st* soe *d* ta *t* wurde en dan delearre wurde, wat ta in skeining fan 'e fonologyske yntegriteit fan 'e stam liede soe. De ynfoeging fan *-de-* komt soks tefoaren.

bêsten analysearje as in tematysk ilemint, in morfeem sûnder betsjutting dat inkeld de funksje hat om stam en útgong te ferbinen (lykas *-je-/e-* by de swakke tiidwurden fan klasse II). In oerbliuwsel fan syn oarspronklike funksje as doetiidsmarkearder hat *-de-/te-* ynsafier noch bewarre, dat it allinnich tusken in *doetiidsstam* en *-st* stean kin.²⁵

In bekende Hollânske ynterferinsje yn it Frysk is it bywurd *toen* foar geef Frysk *doe* (dat oars sels it eigentlike erfword *da* út it stee wrotten hat, dat yn it 17de- en 18de-ieuske noch foarkaam). It hollanisme *toen* kin ek as bynwurd brûkt wurde en kriget dan yn it Frysk gauris it ilemint *'t* efter him dat men ek by *doe't* en oare bynwurden fynt:

(25) ik seag pas dost jidje wiest **toent** ik thus wie. [www.twitter.com/klaass92/statuses/131044769332871168]

Nijsgjirrich is it no dat der by jonge Fryskpraters in oanstriid te merkbiten is om by it bynwurd *toen*, at it yn 'e 2de persoan iental bynwurdbûging kriget, ek it dintaalsuffix *-de-* yn te laskjen (12 fynplakken op it ynternet by in google-sykfraach op 2-2-2013). It komt dan foar de hearen as *toendest* (ferl. (26)) of inkeldris ek as *toedest* (ferl. 27)).²⁶

- (26) a. jammer dat ik de let wie mei opnimmen **toendest** my beldest!!
 [www.hylkjeaustralie.reismee.nl/reisverhaal/177834/wer-allinnig-ope-backpack]
 b. k bin beneid ost zlef nooit wot dien hast. **toendest** doe ek een snotnoas wiedest. [waldnet.nl/nieuwsreacties.php?nid=39111]

25. De ynfoeging fan *-de-/te-* is net hielendal te ferlykjen mei it taheakjen fan 'e swakke mulwurdsútgong *-d* oan sterke mulwurden mei in stam op *-n* (*diend, hand*) en fan 'e sterke mulwurdsútgong *-en* oan swakke mulwurden mei in stam op *-dl-t* (*setten, praten*). Dat ferskynsel is ûntstien om ûntrochsichtige mulwurdsfoarmen transparanter te meitsjen. De ynfoeging fan *-de-/te-* hat ynearsten ek de funksje hân om trochsichtigere doetiidsfoarmen te meitsjen, mar hat wreide nei konteksten dy't folslein transparant binne. Boppedat komt de doetiidsstam yn oare paradigmafoarmen as de 2de persoan iental noch gewoan sûnder *-de-/te-* foar (njonken *do seagdest* stiet bygelyks *ik seach*).

26. Farianten sûnder ynfoeging fan *-de-* binne:

- (i) a. Mar ha die wol mist jer, **toenst** op vekansje wiedustt. [www.partyflock.nl/user/581582/comments.html]
 b. **toen dast** dien lipgloss achter mien bead gooit hiedest. [www.partyflock.nl/album/659050/comments/PAGE/43.html]
 c. Ik wit nog wol **toen ast** dit ek een keer diedest mei een fjoer oanstekker! [www.partyflock.nl/album/525572/comments/PAGE/2.html]

- c. Wot Skrok Ik **Toendest** Do Dot Seidest Ient zwembad! [www.partyflock.nl/album/512431/comments/PAGE/7.html]
- (27) a. **toedest** do mie bellest wie ik nog neat sa lang wekker.[www.brommerforum.nl/user/9762/122]
- b. Dix **toedest** do jir een keer komme soedest freegdes sil ik mien bomberjack oan dwan. [www.partyflock.nl/album/360329/comments/PAGE/9.html]

Dat dêr *-de-* ynfoege wurdt, soe men bringe kinne op it feit dat *toen* in bynwurd fan 'e doetiid is. It hâldt en draacht him sadwaande, at it de útgong fan 'e 2de persoan iental kriget, krekt sa as in sterke doetiid fan in tiidwurd.²⁷

By it bynwurd *at* yn kondysjonele sinnen fynt men inkeldris ynfoeging fan *-te-* (2 hits by *partyflock* op 2-2-2013):

- (28) a. ik wie in vergelijking mei dei nog wol aardig droeg... tenminste **ottest** seagdest hoevolle lui ik achter mie oan hie. [www.partyflock.nl/user/308491/comments/PAGE/7.html]
- b. het hie folle leuker weest **ottest** do der ek bij hiedest weest. [www.partyflock.nl/user/382345/comments/PAGE/2.html]

Dat is minder maklik te ferklearjen. Ik ha oant no ta inkeld foarbylden fûn mei in tiidwurd yn 'e doetiid, dat men soe ornearje kinne dat *at* en de doetiid dêr beide in yrrealis markearje en dat beide dêrom ek ynfoeging fan *-de-/te-* ûndergean kinne.

Mar faaks is der ek wat oars te rêden; men fynt nammentlik ek alris ynfoeging fan *-te-* by it bynwurd *dat* (4 hits by *partyflock* op 2-2-2013):

- (29) a. bin blij **dattest** de parfum lekker fienst! [www.partyflock.nl/user/382345/comments/PAGE/2.html]
- b. Nog gefeliciteerd, nim oan **dattest** et allang fiert hast en dat et een geweldige feest west is, dus op nei et volgende jier! [www.ernestesther.hyves.nl/wiewatwaar/462781454/9s8F]
- c. Noh ik wit nog net welke sander **dattest** do bedoelst hjer. [www.partyflock.nl/user/308164/comments/PAGE/2.html]

It tiidwurd stiet yn 'e foarbylden yn (29) yn 'e notiid. It liket derop dat de ynfoeging fan *-te-* dêr wreide hat nei gefallen dat it gastwurd gjin doetiid (of

27. Bûgde bynwurden wurde ornaris allinnich bûgd foar persoan, net foar tiid (ferl. *Ik hearde, datst/*dattest har dat ferteldest*).

yrrealis) is. It tal foarbylden mei ynfoeging fan *-de-l-te-* by bûgde bynwurden is te lyts om wisse útspraken te dwaan, se litte lykwols sjen dat der by dit ferskynsel noch in soad yn beweging is.

5. Einbeslút

Yn dit artikel haw ik in ferskynsel út ‘e tiidwurdmorfology fan it nijere Frysk op it aljemint brocht: de ynfoeging fan *-de-l-te-* yn ‘e 2de persoan eintal doetiid fan ‘e sterke tiidwurden. It giet dêrby om in ferskynsel dat yn oansetten al begûn is by de âldere ginneraasjes fan Fryskpraters, mar dat op ‘t heden yn it Frysk fan ‘e jongerein foargoed de guit kriget. Ik haw dat sjen litten oan ‘e hân fan data út populêre ynternetfoara. Om it ferskynsel en syn ûntjouwing yn syn hiele hear en fear te befiemjen is mear korpusûndersyk en ek direkt ûndersyk mei ynformanten nedich, mar dizze stúdzje jout op grûn fan in samling fan autintike data in earste beskriuwing en analyze fan ‘e ynfoeging fan *-de-l-te-* en in yndruk fan ‘e spried dêrfan. Ik hoopje dat dit artikel boppedat sjen litten hat dat blogs en chats in nijsgjirrige boarne wêze kinne foar taalkundich ûndersyk nei de nijste ûntjouwingen yn it Frysk.

*Institut für Skandinavistik, Frisistik
und Allgemeine Sprachwissenschaft
Abteilung für Frisistik
Christian-Albrechts-Universität Kiel*

LITERATUER

- Blom, Philippus van (1889), *Beknopte Friesche Spraakkunst voor den tegenwoordigen tijd*. Zijlstra, Joure.
- Colmjon, Gerben (1863), *Beknopte Friesche spraakkunst voor den tegenwoordigen tijd*. Kuipers, Leeuwarden.
- Crystal, David (2011), *Internet linguistics*. Routledge, London.
- Ehrentraut, Heinrich Georg (1849/1854), 'Mittheilungen aus der Sprache der Wangerooger', yn: *Friesisches Archiv* I, 3-109, 338-416; II, 1-84.
- Feitsma, Sake Knjilles (1902), *De Vlugge Fries. Handleiding om zonder onderwijzer in korten tijd Friesch te leeren lezen, schrijven en spreken*. Zalsman, Kampen.
- Fokkema, Klaas (1948), *Beknopte Friese spraakkunst*. Wolters, Groningen-Batavia.
- Haan, Germen J. de (1990), 'Grammatical borrowing and language change: the dutchification of Frisian', *Journal of multilingual and multicultural development* 11, 101-118.
- Hoekstra, Jarich (1985), 't-Deletion before suffix-initial *st* in Modern West Frisian', *NOWELE* 5, 63-76.
- Hoekstra, Jarich (1988a), 'Taalsnipels 59: *Miendest dat?*', *Friesch Dagblad* (9-1-1988).
- Hoekstra, Jarich (1988b), 'Taalsnipels 60: *Wistest dat?*', *Friesch Dagblad* (16-1-1988).
- Hoekstra, Jarich (1997), 'Pro-drop, clitising en voegwoordcongruentie in het Westgermaans', yn: Eric Hoekstra en Caroline Smits (red.), *Vervoegde Voegwoorden*. P.J. Meertens-Instituut, Amsterdam, 68-86.
- Hoekstra, Jarich (2001), 'Standard West Frisian', yn: Horst Haider Munske et al. (red.), *Handbuch des Friesischen / Handbook of Frisian Studies*. Niemeyer, Tübingen, 83-98.
- Hoekstra, Johannes (1993), 'It feroaringsproses by de *je*-tiidwurden', *Tydskrift foar Fryske Taalkunde* 8, 43-51.
- Hof, Jan Jelles (1947), 'De foarmferskillen yn ús verba', *Frysk Jierboek 1946*. Van Gorcum, Assen, 76-88.
- Jongkind, A. en P. van Reenen (2006), 'De *je*-werkwoorden in de Friese dialecten van het G(oeman)TRP', yn: Cornips, L., M. van Oostendorp & G. de Schutter (red.), *Het morfologische landschap van het Nederlands* (= themanummer Taal en Tongval; 19), 115-134.
- Kilian, Jörg (2011), "'Isch muss noch uffem Sörfa gugge". Areal- und soziolinguistische Betrachtungen zur Dialektverschriftung in der inter-

- netbasierten Kommunikation’, yn: Michael Elmentaler & Ulrich Hoinkes (red.), *Gute Sprache, schlechte Sprache. Sprachnormen und regionale Vielfalt im Wandel*. Peter Lang, Frankfurt am Main, 155-173.
- Meer, Geart van der (1979), ‘External sandhi in Frisian’, *Us Wurk* 28, 138-154.
- Meijering, H.D. (1980), ‘d(e)-Deletion in the past tense of class II weak verbs in Old Frisian’, yn: Dick J. Alkemade et al. (red.), *Linguistic studies offered to Berthe Siertsema*. Rodopi, Amsterdam, 277-286.
- Popkema, Jan (2006), *Grammatica Fries. De regels van het Fries*. Prisma, Utrecht.
- Postma, Gerben & Pieter de Clercq (1904), *Lytse Fryske spraekleare, it Westerlauwersk om 1900 oangeande*. Van der Velde, Ljouwert.
- Sipma, P. (1913), *Phonology and grammar of modern west Frisian, with phonetic texts and glossary*. Oxford University Press, London-New York.
- Sipma, Pieter (1949), *Ta it Frysk III*. Van der Velde, Ljouwert.
- Sytstra, Onno Harmens & Jan Jelles Hof (1925), *Nieuwe Friesche Spraakkunst*. Van der Velde, Leeuwarden.
- Tiersma, Pieter Meijes (1979), *Aspects of the phonology of Frisian based on the language of Grou* (Meidielingen 4 / Stúdzjerjochting Frysk oan de Frije Universiteit yn Amsterdam).
- Tiersma, Pieter Meijes (1999²), *Frisian Reference Grammar*. Fryske Akademy, Ljouwert.
- Tuinstra, U. (s.a), *Eenvoudige Friese Spraakkunst*. Noordhoff, Groningen-Batavia.
- Wadman, Anne (1988), ‘Taaltûkelteammen: Net elke fout is in fout’, *Leeuwarder Courant* (13-05-1988).
- WFT = *Wurdboek fan de Fryske taal / Woordenboek der Friese taal*. Fryske Akademy, Ljouwert (1984-2011).